

Försvarsmaktens massiva stöd i krisen

Helikoptrar har utrustats med civil utrustning för intensivvård och är tillgängliga för transport av patienter över hela landet.
Foto: Amanda Öberg/Försvarsmakten

Coronapandemin har på nytt tagit ett stadigt grepp om det svenska samhället. I skrivande stund fortsätter smittspridningen att öka och visar inga tecken på att avmattas. Beslutade nationella och regionala restriktioner innebär att planerad verksamhet måste ställas in eller skjutas på framtiden. Det gäller alla och påverkar givetvis också Försvarslogistikklubben. Detaljer om hur det berör planerade

aktiviteter framgår av innehållet i detta nummer av Försvarslogistiknytt.

Föreliggande nummer innehåller en aktuell beskrivning av det stöd som Försvarsmakten hittills lämnat till det civila samhället i kampen mot coronapandemin i enlighet med den fjärde huvuduppgiften: *Stärka det svenska samhället vid påfrestningar i fred.*

Därutöver ges en redovisning av Europeiska försvarsfonden och dess betydelse för Sverige. Till sist en beskrivning av hur nya underrättelsehot riktas mot ett återskapat civilt försvar. Dessa hot kan generellt sägas vara riktade mot hela samhället.

Trevlig läsning samt God Jul och ett Gott Nytt År.

Redaktören

ORDFÖRANDENS SPALT

Försvarslogistikvänner och klubbkamrater!

Min inledningsmening i spalten från förra numret tål att upprepas!

”Hoppas att ni är vid god hälsa trots den elakartade sjukdom som nu påverkar oss alla på det ena eller andra sättet och innebär särskilda risker för er som är lite äldre”

Efter en sommar och tidig höst med sjunkande smitto- och dödstal, där hoppet växte om att vi var igenom det värsta, har vi återigen en synnerligen besvärlig och hotande situation att hantera. Den innebär konsekvenser på många plan för arbete, fritid, relationer och inte minst för planeringen av den stundande jul- och nyårshelgen.

På FMV har vi gått in i ett läge med fler restriktioner än hittills under pandemin för att göra det vi kan för att minska smittorisken. För att ta ett exempel är Generaldirektörens riktlinjer att fysiska möten skall undvikas så länge de inte är ”verksamhetskritiska”. Innebörden är att de flesta av oss sitter bänkade på hemmaplan huvuddelen av arbetsveckorna och kör skype- och videomöten från vår lilla bärbara dator vid tillfälligt inredda ar-

betsplatser. Det på allt från köksbänken till, som i mitt fall, ett lätt kylslaget vindskontor. (Det var desto varmare i somras så i genomsnitt är temperaturen behaglig - dock aldrig momentant.)

I jämförelse med att drabbas av viruset är detta emellertid lätt att uthärda då berättelserna från de av klubbens medlemmar som insjuknat, fått svåra symptom, eller till och med varit inlagda för intensivvård, avskräcker. Vi sänder en särskild hälsning till er med en förhoppning om fortsatt tillfrisknande och återvunnen fysik.

Givet situationen som skapats av pandemin och hur den påverkat arbetsförhållanden och arbetsmetoder kan jag inte låta bli att förundras över det tempo som upprätthålls. De tidsluckor som vanligtvis finns mellan möten och samtal bland annat för att ge tid till fysisk förflyttning är nu som bortblåsta. Förflyttningarna har ju dessutom gärna skett via kaffeautomaten där spontana möten och bra samtal uppstår. Istället upplever många av oss att agendorna fylls av aktiviteter som ligger mer eller mindre om lott.

Effektivt ur ett perspektiv men med negativ påverkan på ”teamkänslan” och upprätthållandet av det sociala kittet. Alla ni som under det senaste halvåret suttit i några av alla dessa virtuella möten kan säkert bekräfta svårigheterna i att uppnå samma kommunikativa kvalitet som skapas genom att mötas på riktigt.

Just nu har vi dock inget val och människan är ju som bekant extremt bra på att anpassa sig till rådande läge. Därför gläds jag varje dag över hur vi lyckas lösa våra uppgifter på ett imponerande sätt trots läget.

I tidningen hittar ni exempel på sådant som är i fokus för oss för tillfället. Ett självklart ämne är stödet till samhället och inte minst sjukvården. En annan högaktuell fråga är det försvarsmateriella samarbetet i Europa som återigen stöps om till form och innehåll.

Överst på agendan finns dock arbetet med att förbereda för det kommande försvarsbeslutet vars innehåll nu klarnar steg för steg. Vi kommer att få anledning att återkomma till innebörden för försvarslogistiken både i kommande nummer och vid det uppskjutna seminariet som jag nu hoppas kommer att kunna genomföra under hösten nästa år. Då med en avsevärt minskad smittorisk beroende på en kombination av vårvarme och ett påbörjat vaccinationsprogram.

Jag vill därmed avsluta med att uttrycka min förhoppning om att vi så snart som möjligt kommer att kunna mötas igen på riktigt. Det vid både ett Försvarslogistikseminarium och ett senarelagt årsmöte. Tidpunkterna vi satsar på finner ni längre bak i tidningen. Boka in dem redan nu så föreslår jag att vi kollektivt hoppas på ett bra genomförande.

Gå gärna in regelbundet på klubbens hemsida där aktuell information hålls tillgänglig.

Styrelsen kommer att göra sitt för att skapa förutsättningarna utlovas härmed!

Gustaf Fahl
Ordförande

Försvarets stöd till samhället under pandemin

I början av mars började vi alla bli medvetna om att det som började i Kina också var en verklighet för oss här i Sverige. I början blev inte så många sjuka, men insikten om att viruset är farligt och oberäknligt, blev snabbt uppenbar. Människor blev svårt sjuka och vi började få dödsfall i Sverige. Den negativa utvecklingen gick mycket snabbt och redan i mitten av mars började Försvaretsmakten stödja andra myndigheter.

ÖB skrev en dagorder till sin personal i Försvaretsmakten den 8 april, där han bland annat skrev:

Situationen för flera samhällssektorer är utmanande. Särskilt står vårt hälso- och sjukvårdssystem under stark press. I denna situation är det en självklarhet att vi i Försvaretsmakten ger all stöd till samhället vi kan – med materiel och utrustning, med kompetens och personal.

Jag ska försöka ge en bild av, med tyngdpunkt i logistiken, i vilken utsträckning och hur Försvaretsmakten lämnat det stödet under våren och sommaren. Lite också på slutet, om hur kärnverksamheten i Försvaretsmakten påverkats.

Försvaretsmakten uppgift att stödja samhället

Statsmakterna har ställt fyra huvuduppgifter till Försvaretsmakten:

- Försvara Sverige mot väpnat angrepp
- Hävda vår territoriella integritet
- Bidra till fred och säkerhet i omvärlden
- Stärka det svenska samhället vid påfrestningar i fred

Uppgiften att stärka samhället vid påfrestningar i fred är inte dimensionerande, dvs Försvaretsmakten ska bidra med de resurser "som ändå finns" i organisationen och stödet ska vara kostnadsneutralt, Försvaretsmakten ska alltså ha kostnadstäckning för det stöd som lämnas. Beredskap och förmåga för att kunna lösa övriga huvuduppgifter får inte påverkas. Stödförordningen reglerar hur stödet kan lämnas och formerna för det.

I den mån en myndighet behöver stöd, sänder den en stödbegäran till Försvaretsmakten. Försvaretsmakten värderar därefter om stödet kan lämnas i enlighet med stödförordningen och om stödet påverkar beredskap och operativ förmåga. Insatsstaben i Högkvarteret bereder begäran och Chefen för Insatsstaben beslutar om stödet kan lämnas. Efter genomförd verksamhet fakturerar Försvaretsmakten den myndighet som begärt stödet.

Den påbörjade totalförsvarsplaneringen i samverkan med övriga totalförsvaret har varit en bra grund i hanteringen av pandemin. På nytt har samverkansvägar börjat byggas upp och det har underlättat under pandemin. Försvaretsmakten engagemang under pandemin kommer också

skapa bättre förutsättningar inför fortsatt planering för totalförsvaret.

Hur organiserades ledningen av stödet till samhället

En styrka i Försvaretsmakten är att ha byggt upp rutiner och arbets sätt för att kunna hantera ledning i komplexa situationer och under tidspress. Medarbetarna utbildas och övas regelbundet för dessa förhållanden. Under pandemin valde man att aktivera SOFU NAT (stående order för understöd nationellt). Förstärkningar av personal för att kunna verka i olika planeringslag med uthållighet var nödvändigt. Det var också, precis som ledning vid insatser, väsentligt att organisera tillfälliga beredningsgrupper, Joint Action Team (JAT) för olika områden, t ex Logistik, där representanter från olika delar i HKV ingick.

Alltså kunde ledningen genomföras efter devisen "lev som Du lär" och på så sätt kunde en stor mängd stödbegäran beredas och beslutas med mycket korta tidsförhållanden. Det blev snabbt och mycket tydligt att Försvaretsmakten hade materiel och kompetens som var efterfrågad och användbar. Sammanlagt har 115 stödbegäran inkommit till Försvaretsmakten och av dem har 74 beviljats. Ett antal återtog och

ett fåtal avslogs. Som en följd av beviljade stödbegäran har ca 90 order/direktiv beslutats för att reglera uppgifter till olika mottagare i Försvarsmakten som fått uppgifter för att genomföra det stöd som beviljats.

Vad har Försvarsmakten stött med

Vi har nog alla genom media, bildat oss en uppfattning om den bredd av stöd som Försvarsmakten har lämnat. Listan skulle bli lång om allt skulle nämnas, men några områden kan vara intressanta att lyfta fram och lite längre fram återkommer jag till logistiken mer explicit.

ÖB framhöll i sin dagorder att bidra med kompetens. Det har också genomförts, bl a till Socialstyrelsen, Tillväxtverket och länsstyrelser. Den personalen har varit mycket uppskattad för sin förmåga att strukturera och skapa rutiner i operativ verksamhet och lägesuppföljning. Personalen har kommit från olika staber och förband och har planerats i månadsvisa pass. Försvarsmaktens personal som förstärkt på andra myndigheter har aldrig agerat med mandat eller fattat beslut för den myndighets räkning man förstärkt på, utan de har bidragit med stabstöd.

Stöd till Folkhälsomyndigheten med provtagningar och laboratorieingenjör har genomförts genom Försvarsmaktens Skydds Centrum. Frivilligorganisationerna har hjälpt personer i riskgrupper med matinköp, transporter och annat, i stora delar av landet.

Försvarsmaktens stöd inom logistiken

Nedan följer en beskrivning av det stöd som Försvarsmakten har genomfört inom logistiken. Det blir lite kortfattat eftersom det

annars skulle bli alltför omfattande.

Försvarsmedicin

Inom försvarsmedicinen har nog det mest påtagliga och uppmärksammade i media, varit upprättandet av 30 intensivvårdsplatser och 40 vårdplatser på Älvsjö-mässan i Stockholm. Resurserna stod klara att övertas av Region Stockholm redan den 3 april, ca en vecka efter beslut. FörsvarsmedicinCentrum i Göteborg ledde upprättandet med stöd av bl a hemvärnssoldater. Logistikkchefen i HKV överlämnade fält-sjukhuset.

På samma sätt överlämnades resurser för 20 intensivvårdsplatser och 50 sjukvårdsplatser vid Östra sjukhuset i Göteborg den 27 mars till Västra Götalandsregionen och Sahlgrenska sjukhuset. Också i Göteborg var det FörsvarsmedicinCentrum som hade uppgiften att genomföra upprättandet.

Försvarsmakten stödde Socialstyrelsen med att bygga upp en av deras sjukvårdmoduler i Helsingborg. Stöd har också lämnats för att bygga upp förstärkningsresurser i sex regioner med sjukvårdstält och sjukvårdssängar.

Fältsjukhuset i Stockholm kom aldrig i bruk. I Göteborg tog fältsjukhuset Kronan mot patienter under en kortare tid. Genom förstärkningar av den befintliga intensivvården och vårdkapacitet på våra ordinarie sjukhus, klarades krisen. Resurserna fanns där som en yttersta reserv om krisen hade fortsatt att eskalera och ordinarie sjukhus hade blivit gränssättande.

Materiel och försörjning

I slutet av mars påbörjades ett intensivt arbete med att hantera de tillgångar av sjukvårds- och skyddsmateriel som fanns i Försvarsmakten och som började

efterfrågas. Arbetet planerades och leddes i HKV av Produktionsledningens Logistikavdelning på Resursproduktionsenheten. En ständig samverkan i JAT-beredningar genomfördes med Insatsstaben.

Det klassiska uttrycket LTD (Behov Tillgång och Differans), men med tyngdpunkt på behov och tillgång, surrade ständigt i korridorerna. Uttrycket "Stora T", som stod för den samlade tillgången i Försvarsmakten av den aktuella materielen, blev ett gängse begrepp. Trickigheten blev sedan att hantera och dirigera materielen till rätt mottagare och plats med rätt försändningsadress. Inte alltid lätt med tanke på att det ofta förekom oklarheter i den typen av detaljinformation i stödbegäran. FMLOG svarade i stor utsträckning för hantering och distribution av materiel som dirigerats.

Bland sjukvårdsmaterielen har röntgen- och EKG-utrustning levererats till fältsjukhusen i Stockholm och Göteborg. Dessutom har 154 ventilatorer och lika många övervakningsmonitorer levererats till olika sjukhus.

Exempel på den skyddsmateriel som Försvarsmakten stödde med är ca 50.000 skyddsmask 90 och ca 40.000 C-vätskeskydd. De myndigheter som beviljades stöd var Socialstyrelsen (som i sin tur fördelade inom sjukvårdsorganisationen), Polisen, Kriminalvården, Tullverket och Rekryteringsmyndigheten.

Transporter

Transportområdet blev en viktig funktion. Dessutom behövdes anpassningar på olika sätt för att kunna klara risker som pandemin innebar. Ett antal helikoptrar kompletterades på ett sätt som innebär att COVID patienter kunde transporteras på ett säkert sätt. Totalt har 39 patienter transporterats av Försvarsmaktens Helikopterflottilj. Tolv ambulanser med personal ur Försvarsmakten har stött regioner under perioden. Försvarsmaktens Transportkontor i FMLOG stödde, utöver utökad transportverksamhet för materiel, Utriksdepartementet med hemtagning av svenska medborgare och am-

materiel. Arbetet genomfördes i samverkan mellan Försvarsmakten och FMV och under Socialstyrelsens paraply för att dra största nytta av leverantörernas erbjudanden. Inom Försvarsmakten leddes arbetet av Komersiella avdelningen i Resursproduktionsenheten och Inköpsenheten vid Försvarsmaktens

Figure 1. Package with masks as delivered to FOI (left). One mask (right)

bassadpersonal från utlandet.

Upphandling och inköp

Socialstyrelsen fick av regeringen i uppdrag att hantera inköp av skydds- och medicinteknisk utrustning. Socialstyrelsen konstaterade tidigt att lagernivåerna av skyddsmateriel var för låga för att klara prognostiserat behov. Eftersom behovet ökade lavinartat i hela världen insåg man att det krävdes extraordinära åtgärder för att köpa in och upphandla det som fanns tillgängligt på en snabbt förändrad nationell och global marknad. En stödbegäran inkom till Försvarsmakten och FMV för att stödja Socialstyrelsens anskaffningsverksamhet. FMV åtog sig att stödja med upphandling av medicinteknisk utrustning medan Försvarsmakten svarade för stöd av anskaffning av sjukvårds- och skydds-

HR-centrum genomförde inköp och upphandlingar.

Den snabba utvecklingen av pandemin världen över skapade ett omfattande globalt behov av skyddsmateriel, vilket medförde en omfattande varubrist på marknaden. En situation som ställer nya och mer krävande krav på inköpsorganisationen. En utmaning var att hantera tidsfaktorn under rådande läge då konkurrensen var mycket stor för de produkter som fanns på marknaden. Situationen innebar att inköpen skedde till stor del utanför ordinarie nationella försörjningskanaler då även dessa hade omfattade svårigheter att leverera. Det krävdes att kontraktering skedde direkt eller indirekt med tillverkningsindustrin, ofta internationellt. En konsekvens av situationen kräv-

de andra villkor än de gängse, såsom förskottsbetalning, leverans vid fabrik och behov av alternativa transportlösningar samt omfattande test- och kvalitetskontroller.

I ett läge där efterfrågan är stor och tillgången är begränsad uppstår svårigheter av olika karaktär. Icke seriösa aktörer försöker att tjäna pengar på situationen med produkter av bristande kvalitet eller med skenaffärer som ska förskottsbetalas. I inköpsverksamheten upparbetades metoder för att skilja ut hållbara och seriösa affärserbjudanden samt att säkerställa kraven på produkterna. I det läge som rådde, under stark tidspress och med risk att förlora erbjudande om leveranser, krävdes djuplodande analyser och förmåga att fatta snabba beslut.

Inom Region Stockholm skapades en operativ ledning på Nya Karolinska Sjukhuset (Command center) för att sammanhålla anskaffningsverksamheten och där Försvarsmakten inledde ett nära samarbete och med personal på plats. SCANIA bidrog med att bemanna och bygga upp logistiksystem för att i realtid följa behoven, förbrukning, estimerade prognoser och omsätta detta till behov av inköp och därtill kopplade logistik- och transportlösningar av sjukvårds- och skyddsmateriel.

I efterhand kan det konstateras att Försvarsmakten återigen uppvisade förmåga med välfungerande rutiner, kompetent perso-

nal och goda förberedelser som i hög grad bidrog till en verksamhet som innebar mycket få fall av kvalitetsbrister eller affärer med oseriösa leverantörer. Under perioden hanterades 2100 erbjudanden från olika leverantörer och ett mindre antal, ca 100 blev föremål för ett kontrakt.

Teknisk tjänst

I den situation som uppstod har den tekniska tjänsten sin viktigaste uppgift före och efter. Det vill säga att ha tillräckligt hög materiell tillgänglighet för att materiel ska kunna användas direkt utan underhåll, är avgörande för att kunna stödja mottagaren. I den här situationen och för den materiel som efterfrågades, kan man konstatera att det fungerade. Materiel var tillgänglig, med rätt status. Det är viktigt att ta med som erfarenhet. Hade materiel haft brister skulle inte tidskraven klarats.

Den kvalificerade medicintekniska materiel som Försvarsmakten bidrog med till fältsjukhusen utnyttjades bara till del i verksamheten, men det startades en planering för att över tid kunna underhålla materiel.

Efter genomförd verksamhet har också kontroll av materiel och eventuella behov av tillsyn genomförts. Beredskapen måste vara hög om och när en andra pandemivåg drabbar oss, för att kunna bidra igen. Försvarsmaktens Teknik- och vidmakthållandekontor, TVK (tidigare Tekniska kontor, TeK) har haft en viktig roll i att stödja materieförsörjningen och planera för teknisk tjänst.

Hur har pandemin påverkat Försvarsmaktens kärnverksamhet

Arbeta på distans eller hemifrån - inga resor och möten

I och med pandemins utbrott införde Försvarsmakten, precis som alla andra verksamheter i Sverige, de restriktioner som Folkhälsomyndigheten beslutat. Det innebar i princip ingen mötesverksamhet och inga resor. Om möjlighet ska medarbetarna arbeta på distans och/eller hemifrån. Nya rutiner för städning, restaurangverksamhet, med mera har införts.

Trots restriktioner och en påfrestande vår, rullar verksamheten i Försvarsmakten enligt plan. Våra krav på sekretesshanteringen innebär begränsningar i möjligheten att arbeta hemifrån, men det har kunnat mötas, bl.a. med väx-

elvis hemarbete inom arbetslag.

Inställda övningar och evenemang

Under våren har mycket planerad verksamhet ställts in. Den försvarsmaktsövning som planerades att starta den 11 maj flyttades fram till senare. Istället har begränsade övningar genomförts förbandvis och under beaktande av restriktionerna. Soldaternas möjlighet till hemresor har begränsats.

Mycket av kurs- och utbildningsverksamhet har haft en paus under våren. Där det varit genomförbart har det bedrivits studier på distans. Evenemang, ceremonier, konserter, m.m. har ställts in eller flyttas fram i tiden.

Avslutning

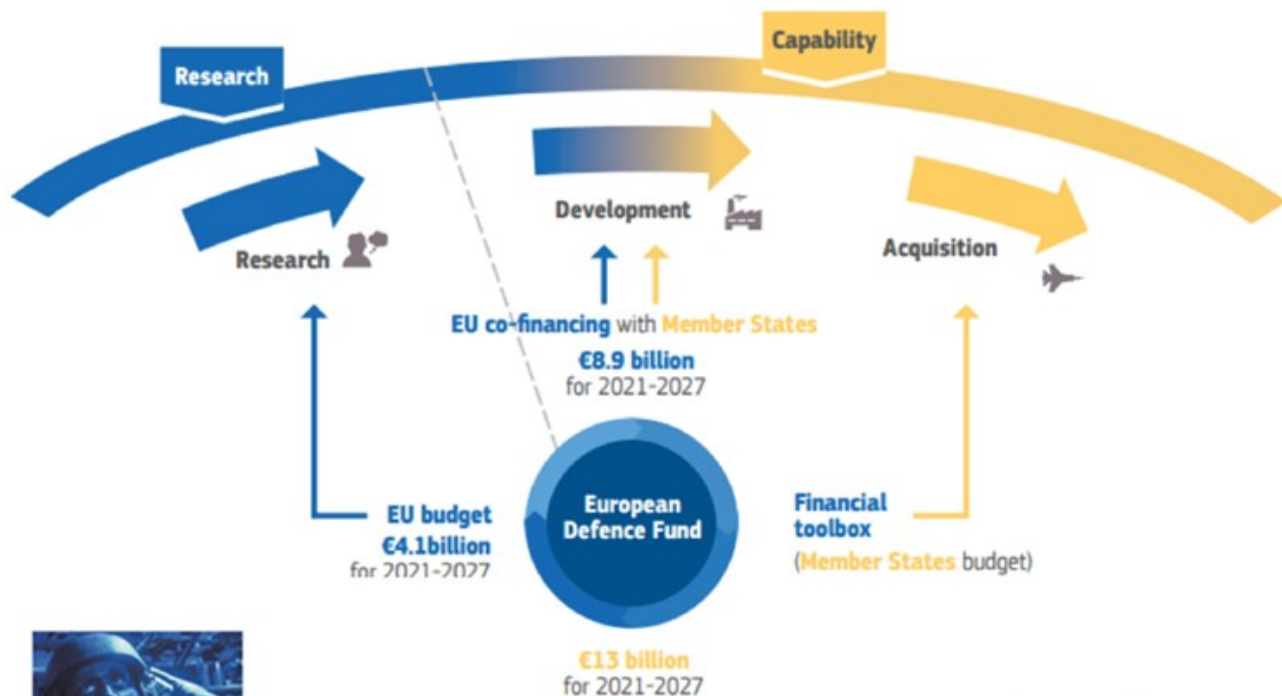
Försvarsmakten har varit en viktig och betydelsefull stödmyndighet till det svenska samhället i den fjärde huvuduppgiften under pandemin. Det finns många tillgångar i Försvarsmakten som i form av kompetens och materiel kan merutnyttjas av samhället i en uppkommen situation med stor tidspress.

Det är uppenbart att samhället behöver vara mer robust när det gäller att upprätthålla beredskap, t ex när det gäller skyddsmateriel, m.m. vid en pandemi. Nästa kris kan komma att ha en annan innebörd. Vad borde vi i Sverige förbereda inför detta?

Det finns ett antal områden i samhället där vi borde ha bättre beredskap och genomförda förberedelser. Det är tragiskt med alla dödsfall vi drabbats av, men situationen har förhoppningsvis inneburit att vi fått upp ögonen för, i vilket sårbart samhälle vi lever. Ytterligare erfarenheter och slutsatser för att bygga upp ett gemensamt totalförsvar kan nu börja dras. Sedan måste många aktörer i samhället ”göra verkstad” av det.

Av **Torgny Henryson** med stöd av **Claes Ivgren**, C FPE Försvarsmedicin, **Maritha Küller**, C RPE Kommersiell avdelning och **Patric Hjorth**, C RPE Logistik avdelning

Europeiska försvarsfonden (EDF) - Sveriges arbete och intressen för stärkt försvarsförmåga

Vad är Europeiska försvarsfonden (EDF):

Under 2018 presenterades ett förordningsförslag av EU-kommissionen att etablera den europeiska försvarsfonden EDF (European Defence Fund) gällande för perioden 2021 – 2027. Syftet med fonden är att främja konkurrenskraft, effektivitet och innovationskapacitet inom europeisk försvarsteknologi och in-

dustriella bas samt bidra till Unionens strategiska autonomi och handlingsfrihet. Bakgrunden består i de utmaningar inom EU med försämrade omvärldsutveckling, fragmentisering i Europa, ökad global konkurrens inom försvarsmaterielområdet samt inflytande av icke europeiskt innehåll i för försvarsförmågan kritisk materiel samt vikten av strategisk autonomi inom EU.

EU-kommissionens förslag på budget för fonden var initialt 13 miljarder €, varav 4,1 miljarder € inom forskning och 8,9 miljarder € för utvecklingsprojekt. Förordningen är inte slutförhandlad men budgeten är reducerad och i dagsläget är indikationen totalt 8 miljarder €, med 2,7 miljarder € till forskning och 5,3 miljarder € till utvecklingsprojekt, dvs. en reduktion med c:a 40 %.

Beslut om EDF-förordningen och EDF arbetsprogram är planerade till slutet av 2020, där första omgång med projektutlysningar för EDF kommer att presenteras för projektutförare under våren 2021. EDF fonden finansieras via medlemsavgift till EU budgeten, där svensk del till EDF uppgår till c:a 400 miljoner SEK/år.

Pilotprogram såsom EDIDP (europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet) och PADR (förebyggande åtgärden för försvarsforskning) har genomförts som förberedande program inför EDF. EDIDP omfattar materielutveckling, med en budget om 500 miljoner €, för åren 2019 – 2020 och PADR omfattar 90 miljoner €, för åren 2017 – 2019.

Finansiering från EDF ges till utövande industrier eller aktör vilka ingår i ett konsortium vilka gemensamt har framfört ett projektförslag vilket EU-kommissionen (KOM) har godkänt och beviljat. Deltaganderegler är att konsortier består av minst 3 entiteter från 3 olika medlemsstater. Endast industri och aktörer etablerade i EU medlemsstater och associerade länder godkänns. KOM ger finansiellt stöd direkt till konsortium, för forskningsprojekt upp till 100% av godkända projektkostnader samt för utvecklingsprojekt 20-80% av godkända projektkostnader beroende på den teknologi-mognadsgrad slutresultatet i projektet har.

Vad gör FMV och Försvarsmakten:

Under 2019 beslutade regeringen att ge FMV i uppdrag att förbereda och etablera ett nationellt koordineringskontor för EDF där nära samverkan skall ske med Försvarsmakten och FOI för att koordinerat agera inom ramen

för myndigheternas uppgifter i relation till EDF. EDF-kontoret ska även vara sammanhållande för genomförande av det svenska deltagandet i EDF och stödja svenska aktörer inom industri, institut samt universitet och högskolor. EDF kontoret skall även behandla förfrågningar från aktörer i Sverige och andra medlemsstater i förberedelser av EDF-projekt med stöd till kontraktshantering, avsiktsförklaringar, kravharmonisering, tekniska specifikationer tillsammans med andra medlemsstater. EDF-kontoret på FMV är operativt sedan den 1 januari 2020. Till EDF kontoret finns en styrgrupp med representanter inom ledningen för myndigheterna FMV, Försvarsmakten och FOI.

Den verksamhet som genomförs nu är att stödja Försvarsdepartementet i dess arbete mot KOM i utformning och förhandling av innehållet i EDF:s arbetsprogram. Verksamheten planeras att pågå fram till beslut tas av KOM under 2021. I detta arbete deltar EDF-kontoret, Försvarsmakten, FOI och försvarsföretagen i nära samarbete för att främja svenska intressen.

FMV har med stöd av FOI och försvarsföretag tagit fram förslag till områdesprioriteringar för EDF vilka stöder Försvarsmaktens förmågebehov samt återfinns i Försvarsmaktens investeringsplan för perioden 2021-2027. Arbete fortgår i dialog med Försvarsmakten för en tydlig svensk inriktning för innehåll i arbetsprogram för EDF. Frågeställningar som belyses är vilket förhållningssätt vi skall ha och hur vi bäst nyttjar de möjligheter som EDF skapar. Att gemensamt kunna agera proaktivt mot såväl andra medlemsstater som svensk industri och därmed verka för ett högt svenskt deltagande med stabil grund för ökat samarbete inom Europa skapar ett medel

för att uppnå Försvarsmaktens förmågebehov. Effektiv samordning av resurser och kompetenser med tät samverkan mellan myndigheter och aktörer samt med placering av svensk personal i Bryssel är nyckelfaktorer för att tillgodose svenska intressen.

Långsiktigt finns behov av att Försvarsmakten i samarbete med FMV tar fram en gemensam och nationell strategi för EDF. I denna skall övriga internationella strategiska samarbeten beaktas och tas ställning till i relation till EDF. Även förhållningssätt gentemot väsentliga säkerhetsintressen (VSI) behöver klarläggas där EDF kan vara ett medel för utveckling av ingående delsystem. Även försörjningstrygghet bör beaktas och analyseras om EDF kan bidra till högre tillgänglighet vid höjda beredskapsnivåer för anskaffad materiel.

En utmaning kommer att vara att identifiera strategiska medlemsstater inom EU att agera tillsammans med inom EDF. En förutsättning för framgång är att tre faktorer sammanfaller: - medlemsstaternas förmågebehov, finansiering över tid samt tidpunkt för initial operativ förmåga.

Möjligheter och utmaningar:

Om EDF nyttjas på ett strategiskt sätt bedöms det kunna stärka svensk försvars- och säkerhetspolitik samt Försvarsmaktens förmågeutveckling. Samarbete med andra medlemsstater inom ramen för EDF kan bidra till ökad försörjningstrygghet, delade kostnader för utvecklings- och anskaffningsprojekt, ökad tillgång till teknologier och system, ökad interoperabilitet samt framtida exportmöjligheter och marknadsförutsättningar för svensk försvarsindustri.

På sikt kan EDF skapa ökad konkurrenskraft inom europeisk försvarsindustri, med ökad europeisk autonomi och därmed kunna balansera Sverige och Europas teknologiberoende från USA för kritiska förmågor och materiel.

EDF utgör även komplement till nationell finansiering för aktörer att bedriva forskning och utveckling inom försvarsområdet

vilket stärker kompetensförsörjning och innovationsförmåga inom viktiga områden.

Utmaningen är förhållandet med i Sverige tredjeland ägda försvarsföretag och deras möjligheter att delta i konsortium som skapas för genomförande av utvecklingsprojekt med medfinansiering från EDF. För svenska försvarsföretag finns risk att om dessa inte deltar kan marknaden

inom Europa förändras där andra aktörer tar marknadsandelar och partnerskap mellan industrier bildas där svenska aktörer inte ingår.

Per Boeryd

Försvarets materielverk

Nytt underrättelsehot mot återskapat civilt försvar

Underrättelsehotet och maktutövningen är ännu tätare sammanflätade när det handlar om de samhällsfunktioner som är vitala för ett återskapat civilt försvar. Det är förmodligen ingen överdrift att anta att det är på dessa områden som ett framtida underrättelsehot kan vara mest skadligt och därmed underminera de centrala nationella säkerhetsmålen, skriver Wilhelm Agrell.

Det svenska totalförsvaret byggdes upp under andra världskriget för att kunna hantera det totala krigets påfrestningar på samhället. Detta blev ännu tydligare under det kalla kriget då en insats av massförstörelsevapen skulle kunna leda till en samhällskollaps, där i princip alla vitala samhällsfunktioner slogs ut samtidigt. Svagheter och flaskhalsar var självklara mål för en potentiell angripares underrättelseinbrottsning. Samtidigt var det kalla krigets underrättelsehot i hög grad gemensamt för det militära och civila försvaret, vars nyckelfunktion var de gemensamma ledningsorganen och de samgrupperade stabsplatserna.

Ett återskapat totalförsvaret, med

samordnade funktioner för militärt och civilt försvar, innebär dock inte att ett framtida underrättelsehot mot de civila delarna kommer att ha samma karaktär eller innebörd som under perioden från det tidiga 1940-talet till de stora nedläggningsbesluten i början av 2000-talet. Detta beror på tre faktorer som är sammanflätade med varandra och inbördes förstärkande.

Ändrad karaktär

För det första är mönstret i konflikter och utnyttjande av maktmedel ett annat idag än under 1900-talet. Det totala kriget har inte försvunnit, också det otänkbara är alltså tänkbart, liksom under det kalla krigets kriser. Men krigföringens transformering har inneburit att det väpnade våldet ändrat karaktär, att det utnyttjas i andra politiska sammanhang och av delvis andra aktörer. Terrorismen har under de gångna två decennierna visat hur denna transformering påverkat och periodvis skakat de västerländska samhällena i grunden.

Medan terrorismen inneburit att icke-statliga aktörer fått en förstärkt våldspotential har statliga aktörer utvecklat maktmedel i gräzonen mellan fred och krig,

det som ofta sammanfattas under begreppet hybridkrigföring. Dessa maktmedel riktas inte primärt mot en stats militära förmåga utan mot samhällets motståndsförmåga och funktionalitet på andra områden, det som ett återskapat civilt försvar har till uppgift att skydda. Det civila försvaret utgör inte längre självklart en stödfunktion utan kan i hög grad förväntas vara huvudkomponenten i ett nationellt försvar och en nationell motståndsförmåga.

Detta är i och för sig inte något nytt. Hot, påtryckningar och sabotage har i många sammanhang kunnat utnyttjas för att försvaga en motståndare eller framtvunga eftergifter. Det nya idag är den större sårbarheten i samhället, något som ökar möjligheten för en angripare att nå snabba och avgörande effekter, som dessutom kan vara diffusa och svåra att entydigt härleda till en specifik fiendlig aktör. De angrepp som utfördes med drönare mot saudiska anläggningar för oljeproduktion i september 2019 illustrerar denna potential.

Konfliktmönstren och användningen av maktmedel är alltså en direkt funktion av strukturella

samhällsförändringar och de möjligheter dessa öppnat för en angripare. I Sveriges fall handlar dessa förändringar om den sedan 1980-talet allt snabbare digitaliseringen, kopplad till internationalisering och outsourcing av direkt eller indirekt samhällsviktig verksamhet. En angripare kan helt enkelt inte undgå de möjligheter för styrning, störning och förstöring som dessa samhällsförändringar fört med sig.

Samhällsfunktionerna är mål

Av detta följer att främmande underrättelseverksamhet, kopplad till maktutövning mot Sverige, med samma nödvändighet kan förväntas att styras in mot de svenska samhällsfunktioner som i första hand behöver kartläggas och exploateras för att i ett lämpligt sammanhang bli föremål för olika typer av fientlig påverkan. Som med all underrättelseverksamhet kan den till stora delar bedrivas dolt, förutsatt att syftet inte är att utnyttja själva penetrationen för att skada eller demoralisera motparten, till exempel genom att demonstrera skyddslöshet.

Underrättelsehotet och maktutövningen är alltså ännu tätare sammanflätade när det handlar om de samhällsfunktioner som är vitala för ett återskapat civilt försvar. Det är förmodligen ingen överdrift att anta att det är på dessa områden som ett framtida underrättelsehot kan vara som mest skadligt och därmed underminera de centrala nationella säkerhetsmålen.

Allvaret i en sådan förskjutning, från en inriktning på militär förmåga och dess stödfunktioner till samhällets materiella och immateriella motståndsförmåga, understryks av den uppluckring som sedan 1990-talet ägt rum i säkerhetskulturen på flera viktiga samhällsområden. En första

sådan uppluckring kom med avvecklingen av totalförsvarets olika funktioner, allt från en försvarsmakt inriktad på nationellt försvar till vital infrastruktur för telekommunikationer, IT och kraftförsörjning men också livsmedelsförsörjning samt hälso- och sjukvård.

Exemplet Transportstyrelsen

Den händelse som tydligast demonstretat de säkerhetsmässiga riskerna med denna förskjutning av tyngdpunkten i den faktiska, men inte alltid uttryckligen uttalade, nationella säkerheten är den så kallade Transportstyrelsekandalen som avslöjades i media 2017. Transportstyrelsen hade ett par år tidigare inlett extern IT-upphandling. Motivet var ekonomiskt, det gällde att rationalisera verksamheten medan eventuella säkerhetsaspekter inte tillmättes någon större betydelse eller snarare det motsatta. Transportstyrelsen hade inom sina verksamhetsområden information av högt skyddsvärde, men den dåvarande generaldirektören hade förstått att detta problem bäst hanterades enligt principen att inte väcka den björn som sover och att det därför gällde att tala så litet som möjligt om saken. Resultatet blev att upphandlingen, när den väl genomfördes, inte beaktade dessa aspekter. I stället forcerades den fram utan att normala säkerhetsrutiner följdes och konsulter släpptes in utan föregående säkerhetsklarening.

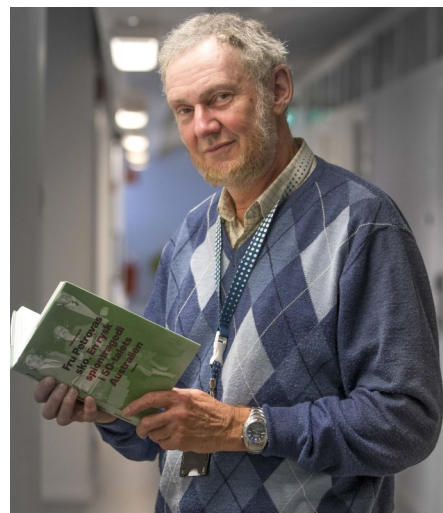
Transportstyrelsekandalen var ingen isolerad företeelse. Ett antal parallellfall blev uppmärksammade där olämpliga eller ofullständigt granskade personer släpptes in i känslig verksamhet eller där information med högt skyddsvärde förmedlades via oskyddade förbindelser. Till en del kan detta förklaras med att den analoga informationshante-

ringens procedurer för att hantera sekretessbelagd information blivit passerade av den digitala utvecklingen. En väletablerad säkerhetskultur hade helt enkelt lösts upp utan att någon ny hade byggts upp och etablerats. En tjänsteman på UD kunde plötsligt skicka hemliga handlingar i en bilaga via hotmail utan att i stunden reflektera över det obefintliga textskyddet.

I fallet Transportstyrelsen framhöll de granskande instanserna i efterhand att ingen skada förmodligen hade skett och ingen obehörig åtkomst kunde styrkas. Detta missar dock den huvudsakliga innebörden av den upplösta säkerhetskulturen. Detta är inte en process som kan förklaras av slarv eller inkompetens. Digitalisering, outsourcing och resultatansvar är utslag av den övergripande strukturella samhällsförändring som förändrar förutsättningarna för civilt försvar och därmed för den nationella säkerheten. De luckor i skyddsbarriärerna som uppstår är just det förhållande som utgör grundförutsättningen för det framtida underrättelsehotet mot dessa domäner.

Wilhelm Agrell

Professor och ledamot av Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Wilhelm Agrell

Försvarslogistikklubbens seminarium 2021

Inledning

Vår klubb har ambitionen att genomföra ett seminarium kring ett aktuellt och intressant tema med en viss regelbundenhet. Senast vi genomförde det var 2018 och det var mycket välbesökt med ca 100 deltagare. Preliminärt hade styrelsen planerat att arrangera ett nytt seminarium i november månad 2020. På grund av rådande läge har det inte varit möjligt. Nu vänder vi blicken mot hösten 2021 och planerar för att samordna det med föreningens årsmöte.

I vårnumret av Försvarslogistiknytt och på vår hemsida kommer det att läggas ut information om tid plats för seminariet och om former för anmälan. Då kommer vi även att bjuda in andra möjliga intressenter vid försvarsmyndigheter, totalförsvarsmyndigheter, försvarsindustrin, m fl.

Även till våren kan läget när det gäller CORONA innebära att såväl seminarium som årsmöte inte går att genomföra under hösten. I så fall flyttas aktivisterna till våren 2022.

Vad har vi tänkt oss att seminariet ska belysa?

Syftet med seminariet är att belysa utvecklingen av försvarslogistik och försörjningsfrågor inom totalförsvaret med utgångspunkt i Försvarsberedningens båda rapporter ”Värnkraft” och ”Motståndskraft” samt kommande försvarsbeslut.

Vi har tänkt oss följande rubrik för seminariet:

Logistikförsörjning i en tillväxt försvarsmakt och ett vidareutvecklat totalförsvaret

Det planerade upplägget

Seminariet genomförs med fyra genomgångar och kortare frågor i anslutning till dem. Avslutningsvis genomförs en paneldiskussion under ledning av en moderator, i syfte att fördjupa och belysa kopplingar mellan genomförda föreläsningar.

Genomgång 1

Rubrik: *Hotbild och utmaningar mot försörjningen av samhället i framtida konflikter*

Genomgång 2

Rubrik: *Behov av försörjning, krav på uthållighet och trånga sektorer*

Genomgång 3

Rubrik: *Samordning inom totalförsvaret med fokus på försörjning och trånga sektorer*

Genomgång 4

Rubrik: *Försvarsmaktens kommande logistikorganisation med bakgrund i avvägd Försvarsmaktsplanering*

Paneldiskussion

Efter genomgångarna genomförs en paneldiskussion där föreläsarna deltar och en diskussion vidtar under en moderators ledning och med frågor från publiken.

Avslutningsvis

Styrelsen har engagerat föreläsare som är välinsatta i försvarsmaktsplanering och utveckling av totalförsvaret och som ingår i myndighetsledningen för berörda myndigheter.

Alltså..... Det blir ett intressant tillfälle att uppdatera sig angående den aktuella planeringen på försvarsområdet och i totalförsvaret. Utnyttja detta och planera in datumet i din kalender!

Adress:

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Vid obeställbarhet returneras till: Leif Engström, Gröndalsvägen 214, 117 69 STOCKHOLM

På gång i närtid

Coronapandemin innebär att alla planerade aktiviteter skjuts på framtiden. Försvarslogistikklubbens seminarium planeras att genomföras under hösten 2021. I samband med seminariet planeras att genomföra ett senarelagt årsmöte.

Detta förutsätter att smittspridningen kan pressas ned och att Folkhälsomyndigheten och Regeringen häver restriktionerna för allmänna sammankomster.

Så snart som smittskyddsläget tillåter kommer styrelsen att ta beslut om genomförandedatum och beslutet meddelas via hemsidan och förhoppningsvis vårnumret av Försvarslogistiknytt.

Alla övriga planerade aktiviteter ställs in och tas upp på nytt då läget så tillåter.

Till dess: Håll i och håll ut, det kommer bättre tider.

Skattmästarens rader

Medlemsavgiften i Försvarslogistikklubben är oförändrat 100 kr. Inbetalningskort bifogas tidningen.

Klubbens finansiella ställning är god. Det är dock lika välkommet som tidigare med frivilliga bidrag till tidningsfonden. Ett varmt tack på förhand för ditt bidrag.

Inbetalning av medlemsavgiften för 2021 och eventuellt bidrag till tidningsfonden sker till

bankgirokonto 5414-7723. Du kan också använda **Swish 123 531 0099.**

Du som ännu inte meddelat din mailadress uppmanas att gå in på Försvarslogistikklubbens hemsida www.ftk.nu och under fliken Kontakta FTK skriva Namn, E-postadress, Telefon samt meddela "Maillista"

Försvarslogistiknytt

En medlemstidning för Försvarslogistikklubben

Hemsida: www.ftk.nu E-post: info@ftk.nu BG 5414-7723 eller Swish 123 531 0099

Ansvarig utgivare: Gustaf Fahl, Redaktör: Leif Engström

Tryck: Idéprint Sverige AB